

Tot és mentida

Francesc M. Rotger

El teatre és mentida, el cinema també és mentida. Supòs que totes les arts són mentida, ja que les seves manifestacions: un quadre, un llibre, el mateix que una comèdia o una pel·lícula, o representen la realitat, o la imiten, o surten de la imaginació, més o menys desenfrenada, d'un creador determinat. Ara bé, el cinema i el teatre sí que són, per damunt tot, mentida: tota la

tramoia d'una sala de teatre, tots els efectes especials, llums, càmeres, accions, d'una pel·lícula, són mentida pura, mentida elevada a l'enèssima potència, amb l'objectiu, en definitiva, que l'espectador es cregui totes aquestes mentides plegades i s'emocioni, plori o rigui (o el que sigui) amb un conjunt de mentides ben contades.

Tot aquest paràgraf de demències de tardor s'explica per la recent estrena a Palma (amb dues versions per a triar: espanyola, o francesa amb subtítols) de *La camarera del Titànic*, la darrera creació de Bigas Luna. Tot el seu argument es basa en una mentida: la història que Horty explica als seus companys, quan torna de Southampton, és, al començament, l'ombra d'una mentida. Quan Horty es converteix en el narrador amb més èxit del bar, la mentida ja és de cada vegada més gros-

sa. I, com a tal mentider, es transforma en actor de teatre: des d'aquest moment, Horty explica les seves mentides, ja descomunals, a uns espectadors que paguen per sentir-les, tot això presentat amb els recursos, una mica lamentables encara que eficaços, propis del que va ser l'ofici dels còmics viatgers d'un temps ja llunyà.

La qualitat cinematogràfica o artística de *La camarera del Titànic* ja és una altra història. El que pot ser atractiu, però, és aquest detall, prou significatiu, de recordar quin és l'origen, de totes maneres, de l'ofici de l'actor: contar una mentida, contar una mentida ben contada, contar tantes vegades una mentida que arribi a semblar veritat, a ser bella, a ser art, a ser alguna cosa més que una mentida. Els professionals del teatre i del cinema són els mentiders més grans del món, però no puc imaginar un món sense ells. ❖

El que les paraules no poden expressar

Margalida Martorell

Bernard Herrmann va explicar en una ocasió el que significava la música a les pel·lícules: "La música ha de suplantar el que els actors no arriben a dir, pot donar a entendre els seus sentiments, i ha d'aportar el que les paraules no són capaces d'expressar. Si es considera que una pel·lícula és una sèrie d'imatges artificialment cosides al muntatge, aleshores la funció de la música consisteix a afegir aquests fragments perquè l'espectador el senti com una seqüència única compacta".

Els diversos comesos que compleix la música en una pel·lícula es poden esquematzar de la següent forma: ambientar les èpoques i llocs en què transcorre l'acció, acompanyar imatges i freqüències fent-les més clares i accessibles; substituir diàlegs que siguin inútils; activar i dinamitzar el ritme o bé fer-lo més lent; definir personatges i estats d'ànim, aportar informació i implicar emocionalment l'espectador.

L'ideal dins el cinema seria que tot es pogués expressar visualment, recurrent només als diàlegs imprescindibles. Sempre serà millor que un actor mani-

festi l'amor mitjançant la seva cara que no amb paraules.

Per això, en aquest sentit, la música esdevé fonamental. Sentiments universals (l'amor, l'odi, la temença, el menyspreu, etc), que tot el món comprèn, podran manifestar-se mitjançant la música, obviant el diàleg. Gràcies a la banda sonora, un personatge pot transmetre a l'espectador un sentiment de temença, sense necessitat de bellugar els llavis. I és responsabilitat del compositor, que, qui veu la pel·lícula, sàpiga exactament què li està passant a aquest personatge.

Les possibilitats d'una partitura cinematogràfica són molt àmplies. S'ha de pensar sempre en l'efectivitat d'una música esmerçada com a referència. Suposam que una parella que passejava pel parc al so d'una melodia plaent, se separa perquè ell ha d'anar a la guerra. A la trinxera, es posa pensatiu. Si en aquest moment torna a sonar una música suau, sabran immediatament que està recordant o pensant en la seva amada. Pel contrari, si el que se sent és una música

de cabaret, deduiran que no té el pensament posat a la seva al·lota, sinó en qualsevol passatemps mundà. En un o altre cas, les paraules haguessin sobrat per complet.

És per això que la partitura pot fer una mica més que substituir les paraules, és capaç de ficar-se de ple dins la psicologia d'un personatge i, si és necessari, exposar obertament els seus aspectes més íntims i ocults.

Naturalment, no tota la música que s'ha escrit és bona, però n'hi ha moltíssimes que figuren amb tots els honors entre el millor d'aquest segle. I només per això, la partitura cinematogràfica mereix atenció, respecte i consideració. ❖

Bernard Herrmann